

FOAIA DIECEZANĂ

Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:		Manuscrisele nu se înapoiază și se adresează redacțiunii „Foaia Diecezană”; iar banii pentru abonamente și inserațiuni se trimit administrațiunii „TIPOGRAFIA și LIBRĂRIA DIECEZANĂ” în Caransebeș.	Prețul inserțiunilor:	
Pe un an	160 Lei		Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 120 Lei, până la 200 de cuvinte 180 Lei, de altă în sumă 200 Lei.	
Pe jumătate de an	80 „			
Pe un pătrar de an	40 „			
Un număr	3 Lei.			
Pentru străinătate pe un an	260 Lei.			

La trecutul diecezei Caransebeșului.

De: **Dr. Ștefan Pop**

9. Vinovatul osândit la moarte care de bunăvoie primește învățătura mângâitoare de la preot catolic, să nu fie nici când întors prin cineva în contrar, nici turburat de dogme contrare.

10. Botezarea pruncilor schismatici să nu se amâne lung niciodată sub vreun pretext, de vremece se știe din experiență, că mulți au murit fără a fi botezați.

11. Bolnavii, chiar și cei mai săraci, pentru lipsa plății convenite popilor să nu fie lipsiți de sacramentele bolnavilor, nici să fie lipsiți sub același pretext de îngropăciune bisericească.

12. Schismaticii să nu sâlească, pe maestrii, soțiile lor, tovarășii, slugii și slujnicele catolice, la ținerea posturilor lor; nici să-i oprească de la posturile catolicilor; de asemenea soțiile, servitorimea și pe tovarășii săi să nu-i sâlească la călcarea serbătorilor rânduite de biserica catolică, nici să-i împedecă cu puterea de la cercetarea bisericii sau al predicării.

13. Schismaticii negreșit să se îngrijească a împlini datoria cea mai grea, ca soțiilor, soților, militarilor din iernatic, slugilor, slujnicilor catolice, cuprinși de boală primejdioasă, să îngăduie de bunăvoie în casa lor, nu numai pe preotul catolic, și administrea tainelor după rândueala catolică, ci însăși ei capii de familie să cheme preoți catolici și de cu timp să se îngrijească de slujitorimea catolică; care apoi în punctul acesta va fi neglijent să se pedepsească aspru de tot, ca unul care e vinovat pentru pierderea de suflet.

14. Să nu împedecă cu ceva amenințări, ori amenințări, ori momeli pe cei cari voesc să asculte învățătura creștinească, propovăduită în chip de vorbă duhovnicească, de ori și care catolic, ori și undă; sau în casele lor a schizmaticilor, sau pe strade și în piețele publice, după cum cere adecă vremea, locul și persoanele,

15. Cu toată sfințenia este oprit tuturor schismaticilor, a aiunca sudălni, (scommatibus proscindere) a desprețui, a râde și a drăcu (spurca, execrari) credința catolică. În afară de acestea, se vor feri schismaticii de ziceri scandaloase, în cari s-au obișnuit a susține: că mai bine voesc a fi Turci, decât Catolici, și altele.

16. Nici unui popă, afară de extrema și grabnica necesitate nu-i se îngăduie a boteza copiii Catolicilor, mai ales nu pe cei ilegitiimi, cari se trimit la popi curat parecă spre a evita pedeapsa ecleziastică croită de parofi.

17. Afară de acestea nimenea să nu se încumete a cununa pe vr'un catolic ori catolică, ca să nu se cunune cu impedimente cunoscute numai preoților¹³³⁾ catolici.

Acoloși apoi unde numai unul dintre căsătorii e catolic, față de atari privitor de creșterea pruncilor, trebuie urmat după cum învață drepturile și bunele datini introduse în mai multe locuri a regatului Apostolesc, adecă pruncii sunt a se crește catolic.

(Urmează)

133) Bate la ochi cum iezuiții consecvent și consecutiv pe preoții ortodoci îi gratifică cu numirea de „popi”, eară pe ai lor îi numesc: preoți „sacerdoți” cu dar sfânt înzestrați! Pe lângă că popă e și miticular de onoare, implice il vreau ca concept lipsit de sacramentalitate. Bunăoară Pastor la protestanți.

Cuvântare despre purtarea bărbătească.

Bărbate, frate să-mi fie
ertat a vorbi liber către voi!
Faptele Apostolilor c. 2.
v. 29.

Apostolul Petru a rostit aceste cuvinte în clipe hotărâtoare pentru mântuirea oamenilor, apăsând greu asupra înțelesului cuvântului de *bărbat*.

Pe pământ se petrece cel mai mare eveniment: îmbinarea Duhului Dumnezeesc atât de puternic cu duhul omenesc slab și șovăelnic: Apostolii înzestrați cu putere Dumnezească, grăiau în limba mântuirii și chemau la mântuire adevărată pe ascultători și cu toate că clipele erau mari și sfinte și se asemănau cu mana, care cădea din ceruri peste oamenii cu sufletul zdrobit și flămând, s'au aflat unii cari batjocorindu-se ziceau: „Acești oameni sunt plini de must“.

O atitudine mai greșită, mai păcătoasă, mai nenorocită nu se poate închipui decât aceea când oamenii, răpiți de patimă și de nepricepere, în timpuri grele și serioase nu se poartă așa cum trebuie să se poarte bărbății.

De aceia apostolul Petru apelează la bărbăție și nu zice numai frați, ci *bărbate frate!*

Oh iubiiții mei, dacă ați călători voi cu vaporul și marea s'ar înfuria și ar amenința cu valurile ei uriașe vaporul, ce a-ți zice voi dacă comandantul vaporului nu ar fi bărbat întreg și nu ar sta la înălțime, adunându-și toate puterile ca să vă salveze. Cât var dura de mult și var umple de regret sufletul când ați vedea, că comandantul în loc să-și vadă de datorie ar glumi.

Ce părere ați avea despre acei oameni, cari în fața focului ce ar mistui o casă în care strigă copii ajutor ar sta cu mâinele îmbrățișate pe piept. Preste tot ce neajunsuri, ce nenorociri s'ar întâmpla în viață, dacă în momentele decisive ar lipsi acei oameni cari poartă numele demn și frumos de bărbăți.

Bărbăția a fost prețuită și admirată în toate vremurile. Bărbăției i-s'au ridicat monumente și tot ei i-s'au închinat pagini frumoase în istoria lumii. Dar tot așa a înfierat istoria omenescă și lipsa de bărbăție în împrejurări grele.

Incepând dela soldatul care și-a aruncat armele în fața dușmanului și a fugit rușinos lăsând patria pradă batjocurei până la Iuda, care a vândut pe Christos, istoria și-a spus și spune și azi sentința grea și aspră.

Și acum iubiiți să ne întoarcem la viața noastră.

Decăteori nu se întâmplă să ne adunăm și noi și să chibzuim asupra trebuințelor noastre

lumești sau culturale: Oare ne purtăm noi așa cum cere dela noi sentimentul demn al bărbăției. Oare chiar în momentele grave și solemne avem o purtare potrivită cu serioșitatea care ni se cere și ni se impune? Oare nu greșim mult când în loc de o vorbă înțeleaptă, spunem glume sau ne vătămăm unii pe alții. De câteori nu invocăm păvaza legilor unul față de celalalt când ar trebui să ne gândim numai și numai la îndatoririle pe cari ni le impune bărbăția care ar trebui să croiască vorbele și faptele noastre. De ce nu ne gândim că în umbră ne pândesc dușmanii cari din purtările noastre ne croiesc sentință gravă.

Ori purtarea unui popor în orice împrejurări dar mai ales atunci când se tratează lucruri grave și de mare importanță cântărește mult pe cântarul părerii lumii despre noi. Și noi suntem un popor mic, care chiar prin o purtare bună și frumoasă putem cucerii simpatia lumii.

Dar nu trebuie să ne ducem cu gândul chiar la dușmanii cari făuresc arme contra noastră chiar din purtarea noastră, ci să ne gândim la copiii noștri. Copilul ține foarte mult la exemplul pe care îl dau părinții lui.

Părintele care își bate joc de biserică și de preoții ei acasă sau la vre-o întrunire bisericască, poate să știe că nici copiii lui nu vor face mai bine, și așa doamne ferește să putem da înainte, ci dincontra ca racul mergem tot înapoi.

De aceia iubiiții mei credincioși întotdeauna ori unde vă găsiți gândiți-vă la vorbele înțelepte ale apostolului Petru care văzând puterea rea a unora dintre ascultătorii lui a apăsătoriu greu pe cuvintele: **Bărbăți frați!**

Bărbăția în toate vremurile a ajutat, a îndreptat, a adunat, a vindecat, a înălțat și a secerat glorie și recunoștință dar lipsa de bărbăție a stricat, a strâmbat lucrurile, a risipit, a lovit, a coborât, a dărâmat și a făcut gălăgie seacă și netrebnică, lăsând în urma ei prăpăd și blăsteme. Iată cine nu este bărbat adevărat și nu-și cântărește singur vorbele și faptele, se osândește singur, dărâmându-se pe sine și pe cei din jurul său.

Liniștea, cinstea și progresul sfintei noastre biserici și al neamului se bazează pe bărbăția voastră, de aceia se cere să avem nițel în firea noastră din judecata lui Decebal care mai bine a căzut în sabie decât să fie netrebnic și să călcăm pe urmele aceluia țaran român care a spus împărătesei că cojocul și-l dă dar credința niciodată.

Dr. Ștefan Cioroianu
protopop ort. rom.

Pe pământul făgăduinței...

— Note de drum —

De ing. Petru Fotoc

Capitala țării a fost mutată de aici la Angora din motivul, că orașul din urmă fiind mai mic, slujbașii statului n'au prilej să se indeletnicească cu alte treburi particulare. Va fi și una ca asta, ci-că...

Comerțul de loc nu se bazează pe încredere, ci să zicem așa, pe cinste turcească profesională. Te servește mai bine ca la noi, te târguiești cu negustorul, din prețul cerut dai un sfert, că dacă chiar cu atât nu, dar cu puțin adaus îți vinde marfa, ba la urmă — probabil că și-a găsit socoteala —, te mai servește și cu o „turcească“ veritabilă. Da, că aici suntem în țara cafelei, a ceaiului, a tutunului, mătăsurilor, aurului, a pietrelor scumpe, mărgăritarelor, chichlimbarului, parfumurilor veritabile și falsificate, a trandafirilor, pilatului, leneviei, trândăviei, dar și a muncii și a *baçşıului*. „Baçși“ îți pretinde cine te servește, ba ca un fel de milă sau pomână, îți cere om sănătos, mare, tare, fără să ți fi făcut un contraserviciu. Î-i dai ca să te scapi de el, dar pretensiunea deloc nu-i modestă, îți fixează chiar și mărimea *baçşıului*. Dacă nu-i mulțumit, aruncă *metalicul*, în nădejdea că capătă altul; văzându-și speranța spulberată, se apleacă și ridică, ceea ce a disprețuit odată.

Stambulul încă e curat, are apaduct, lumină electrică, tramvai, viață comercială foarte dezvoltată, dar în mare parte în stil oriental, multe automobile, camioane, căruțe, catări și măgăruși. Câinii, cari erau ai tuturor și ai nimănui au dispărut. Mulțime mare pe străzi, poliția, armata, școala, e bine reprezentată.

Portul e un amestec al tuturor pavilioanelor, sunctul sirenelor e un vuet continuu și catargurile o pădure. Are înfățișare mondială, e locul de întâlnire al tuturor popoarelor și punctul de plecare cel mai pronunțat spre leagănul ei strămoșesc... departe. „*Bizanțul*“ cu minunele sale merită să ne mai oprim o clipă. Cercetăm muzeele, unde se păstrează toate obiectele de artă din trecutul îndepărtat al acestui popor, cari reprezintă o valoare incalculabilă, ce nu se poate exprima în cifre, cărți, deseme, sculpturi, arme, bijuterii, monede, instrumente geodetice, sarcofagii, țesături, bronz, peatră, lemn, harnașamente etc. Ni-s'a arătat un covor, lucrat cu atâta măiestrie, că pe un cm². sunt 900 de împletituri. Dar să trecem la alte minuni, tot

produsul minții și a mânelor omenești, cu ajutorul Tatălui de sus.

Suntem la sfânta Patriarhie. Vizităm muzeul obiectelor sfinte, ni-se face un istoric al trecutului acestui sfânt așezământ ale cărui îndurări se continuă și în zilele noastre. Se oficiază un serviciu divin și apoi în sala de recepție suntem primiți, prezentați fiecare și împărțâșiți de binecuvântările Prea Fericitului Părinte Patriarh. Ni-se arată belciugul, de care a fost spânzurat la poarta bisericii în ziua de Paști, smuls din biserică, patriarhul Grigorie al V-lea. Vizităm la periferia orașului o bisericuță, de pe timpurile începutului creștinismului. Acu e moschee. Necesitându-se aci unele reparaturi, la decojirea tencușii defecte, sub aceasta s'au descoperit picturi bisericesti, pe cari turcii le-au tincuit cu mortar de var. În pridvorul bisericii, un tablou întreg s'a scos așa la lumina zilei. Se respectă acu și de turci, acest clenodiu sfânt, pentru sufletele noastre.

Cu sufletul îndurerat și cu inimă mâhnită, întră astăzi creștinul în bazilica de odinioară, acu *moscheea Sfânta Sofia*, care prin arta desăvârșită cu care a fost construită și prin bogățiile acumulate în această minune a arhitecturii, a stârnit admirația întregii lumi. Acolo unde veacuri de-arândul se închinau creștinii sfintei Treimi și acu se preamărește Alah.

În anul 532, împăratul Iustinian, urmând șoaptelor internului său, se hotărî să reconstituiească, lăcașul Domnului, zidit de creștinul Constantin cel mare și distrus prin incendiu. Opera construită în al 20-lea an al împărăției sale, a fost închinată divinei înțelepciuni, — Sfânta Sofia, cuvioasa martiră dela Roma, sub Adrian. De aici numirea bisericii.

Construirea a durat 5 ani, sub controlul personal al împăratului și sub conducerea celor trei arhitecți geniali ai tuturor vremurilor: Ignatius, Isidor din Millet și Anthemius de Tralles. Zece mii de lucrători se zoreau zilnic din revărsatul zorilor până după apus de soare și sub amenințarea biciului, fără vre-o recompensă. Era aici o îngrămădire de popoare. Dăjdiile înmulțite și urcate se încassau fără milă, apoi le înghițeau zidurile, cari se ridicau cu iuțală din basme. Corăbiile vărsau comorile aduse, bogățiile adunate în decurs de 200 ani ale templului Dianeii din Ephes, 8 coloane de marmoră, pe cari împăratul Aurelian le adusesese dela templul Soarelui din Heliopolis. Tot așa se despoae templele din Teba, Alexandria și Athena. Granitul instelat e adus din Thesalia, porfirul punctat din Nubia, marmora verde din Laconia, cea azurie din Libia, ear din Paros

blocurile dungate din alb și trandafirii. În decursul lucrărilor preoții se rugau mereu, iar după fiecare 12 rânduri de cărămidă, puneau în zid relieve sfinte și făceau sfeștanie.

Zidurile se ridicaseră numai de un stângen dela pământ și cheltuelile erau 452 chintale aur, iar valoarea la terminare, — afară de prestația în muncă manuală — în valuta de astăzi se evaluează la 2 miliarde Lei.

Basilica este de 82 m. lungime și 74 m. lățime, creștetul cupolei principale, — care este încunjurat de 7 cupole secundare lucrute în mozaic de cristal — cu un diametru de 35 m. are o înălțime dela padiment, de 65 m. Are 4 minarete (turnulețe), 108 coloane și câte 9 intrări, către răsărit și apus, galerii separate, pentru femei. Literile de câte 9 m. înălțime, zugrăvite pe bauerul cupolei, de jos se văd abea de un cot.

Clădirea este o minune a arhitecturii, un muzeu al artei și cel mai reprezentativ monument al creațiunilor bizantine, care fixează un stil nou și neîntrecut, prin armonia liniilor și îndrăzneala felului cum este construită.

Era justificată exclamația lui Iustinian, că a întrecut opera din Ierusalim a lui Solomon.

De odată cu trecerea orașului sub stăpânirea otomană, în anul 1453, basilica deveni moschee musulmană. Turcii, ca să se conformeze prescripțiilor din Coran, au spoiit și aici cu tenacitate toate picturile și mozaicurile cari înfățișau chipuri omenești și așa au distrus în parte comorile cele mai prețioase ale penelului din acelea vremuri. Cu prilejul lucrărilor de restaurare din 1847, partea mare a mozaicurilor a fost scoasă la lumina zilei, din mormântul de mortar.

(Urmează)

Ce este un concordat cu Vaticanul?

de **Isaia Suru.**

Suveranitatea papei până la 1870.

În paragraful precedent spuneam că suveranitatea externă, singură de domeniul propriu zis al dreptului internațional public, se bazează pe suveranitatea internă și că suveranitatea emană dela popor și nu aparține decât Statului sau prin delegație reprezentantului său. Ori papalitatea din supusă cum era față de împăratul din Constantinopol pe timpul lui Grigore cel Mare⁷³⁾ în secolul VIII ajunge șef de Stat, prin darul

73) cfr. E. Melik o. c. p. 36 (se vede din corespondența lui).

ce-l primește dela Pepin cel scurt, a ținuturilor cucerite dela Longobarzi, situație ce-i permite să-și afirme independența față de împărat, ca apoi ceva mai în urmă să poată pretinde și o superioritate față de state. Astfel papalitatea reunia două calități; suveranitatea temporală ca șef al statelor pontificale, și o suveranitate spirituală ca șef al Bisericii catolice. Ca șefi de Stat erau adevărați regi, monarhi în toată puterea cuvântului; purtau războaie. — Papa Honoriu II a adunat armată să meargă la războiu contra lui Rogers II al Siciliei, papa Iuliu II a mers călare pe cal, la război etc. — aveau dreptul de a trimite reprezentanți în alte state, dreptul activ și pasiv de legatie, puteau încheia tratate internaționale etc. Toate acestea îndreptățite fiind ca suverani temporali ca și ceilalți șefi de State, dar, prin faptul că aceeași persoană era și șef al Bisericii catolice, adică întrunea ambele calități, se făcea confuzie între drepturile ce decurgeau dintr'o calitate și cele ce decurgeau din cealaltă, încât când era în exercițiul uneia din calități ușor se putea folosi de drepturile, privilegiile, prerogativele, ori imunitățile ce decurgeau din cealaltă. Așa trimișii papei aveau ca obiect al misiunii lor, obiecte cu totul diferite, străine de interesele temporale ale Statului pontifical, iar tratatele sale puteau fi considerate ca internaționale și atunci când nu se ocupau cu regularea unor chestiuni privitoare decât la cultul catolic, tratate ce poartă numele de concordate⁷⁴⁾. Această confuzie a trecut cu timpul neobservată, iar în timpul din urmă — înainte de 1870 dacă s'a și făcut distincție între cele două calități, și în consecință i-a fost contestată personalitatea internațională ca șef al Bisericii, nu i-se putea însă contesta, sub nici un motiv, ca șef de Stat.

Această anomalie a durat 11 secole și ceva, până la 20 Septembrie 1870 când întâmplându-se actul istoric de cea mai mare însemnătate pentru Vaticanul de azi — cu unificarea Italiei și dinastia casei de Savoia cu capitala în Roma, papalitatea a pierdut puterea temporală — problema prezintă o nouă înfățișare, iar dela 11 Februarie 1928 o nouă nuanță, doar de culoare, o caracterizează.

2. Suveranitatea temporală a papei.

a) Dela 1870 până la 1929 (legea garanțiilor).
Încă înainte de ocuparea Romei de trupele lui Victor Emanuel II, Regele Piemontului, Italia cunoscând pretențiile papalității cu privire la Statul pontifical, și de ce forță morală, respective influență politică — în deosebi că avea

74) E. Melik o. c. p. 116.

nevoie de concursul politic al Europei — se bucură, în acel timp, voia să dea papii unele garanții de libertate și independență, ca unele condiții ce îi sunt necesare exercițiului funcțiunii de șef al Bisericii catolice, astfel să liniștească Statele catolice de teama că fiind un supus Italian va putea fi instrument politic în serviciul Italiei. În schimbul acestei garanții i-se cerea papalității să renunțe la suveranitatea temporală ce o avea încă asupra teritoriului, ce ulterior a fost cucerit. Așa încă la 1860 printr'un proiect, aprobat de Cavour, voiau să recunoască papii întreaga suveranitate, dar, pur nominală,⁷⁵⁾ fără teritoriu, și toate cele de ordin material necesare pentru întreținere, dreptul de legatie, iar în caz de neînțelegere dintre Vatican și Italia intervenția celorlalte State etc. Astfel de proiecte s'au făcut în mai multe rânduri, ba i-se propusese în ultimul timp, să-i dea cartierul Leonin, cu o populație de 15.000 de locuitori, dar nici unul n'a fost aprobat de papă. Nici după ocuparea Romei, tratativele n'au reușit, încât guvernul italian s'a văzut silit în 13 V 1871 să reguleze el însuși situația papei printr'o lege de Stat, numită legea garanțiilor.

Din o privire cât de sumară asupra acestei legi reese cu prisosință că papilor li s'au luat suveranitatea temporală și prin urmare nu mai putea fi subiect de drept internațional public.

Legea garanțiilor cuprinde 19 articole și e împărțită în două părți. În partea dintâiu sunt cuprinse dispoziții ce privesc pe papă, așa prerogativele lui, venitul lui (suma acordată de Italia pentru întreținerea Vaticanului), inviolabilitatea palatelor etc. iar în a doua se ocupă de raportul dintre statul italian și Biserica catolică. Pe noi însă nu ne interesează decât prima parte. În primul articol i-se asigură papei o prerogativă ce decurge din suveranitate și anume inviolabilitatea; în § 2, atentatele contra lui se pedepsesc ca și atentatele contra regelui iar ofensele (arătate în art. 1 din leg. pres.) vor fi pedepsite cu pedepsele cuprinse în art. 19 din legea presei; § 3, se vor acorda papei onoruri suverane și i-se dă dreptul să țină gârzi de pază și onoare pentru el și Vatican; § 4, i-se dă Vaticanului o sumă de bani pentru întreținerea lui ca o rentă perpetuă din partea Italiei, și aceasta va fi scutită de impozit; § 5, palatele Vaticanului sunt scutite de impozit și sunt inalienabile; § 6, se asigură libertatea alegerilor pontificale iar membrii conclavului se vor bucura în acest timp de imunitate ca și deputații în timpul sesiunii legislative; § 7, palatele Vaticanului sunt inviolabile; § 11, i-se asigură

dreptul de legatie pasiv și activ iar trimișii guvernelor străine pe lângă Vatican se vor bucura de aceleași imunități diplomatice ca și ceilalți diplomați. Prin § 8, 9, 10, 12 și 13, se asigură unele libertăți cu privire la exercițiul său spiritual și unele dispoziții în legătură cu corespondența Vaticanului și institutele teologice. Una prin prerogativele mai însemnate ce se acordă papei este inviolabilitatea lui. Inviolabilitate înseamnă că nu poate fi tras la răspundere din punct de vedere politic, civil și penal, deci Italia este degajată de orice răspundere iar papii i-se garantează o libertate și independență ce prin inviolabilitatea palatelor lui se apropie încă cu un pas spre deplinătate. Zic spre deplinătate, pentru că această inviolabilitate atât cu privire la persoana papei cât și la palatele lui⁷⁶⁾ nu este absolută. Chiar și regele dacă e citat într'un proces civil ca persoană particulară, Tribunalele sunt competente a-l judeca; a fost caz când și tribunalele italiene s'au declarat competente să judece pe papă, dar fiind palatul inviolabil nu au putut executa sentința; cât privește inviolabilitatea palatului drept ce decurge din dreptul exteritorialității, deasemenea nu este mărginit chiar pentru suveranii temporali, cu atât mai vârtos pentru papă; chiar s'a declarat cu prilejul discuției la cameră, că în cazul dacă papa ar da drept de azil răufăcătorilor, guvernul ar găsi mijloace de apărare, fiindcă nu ar sacrifica liniștea, siguranța statului și dreptul său de conservare unor ficțiuni juridice⁷⁷⁾.

(Urmează)

Ortodoxia în Ticvaniul-mare.

de pr. Ilie Hergan.

În numele lor au plecat la Logoj Nicola Braia, Petru Datcu și Gruia Roșu și aci în frunte cu protopopul Bercean s'au prezentat la comisariatul județean cu cererea ca să se ia măsuri că la Ticvaniul-mare să se facă trecerea la unire.

Comisariatul județean imediat deleagă pe comisarii de cerc Orbok și Panaiot, cari însoțiți de mai mulți panduri vin împreună cu Bercean la Ticvaniul-mare, unde stau după mărturia cărții canonicului Dr. Brinzeu din 11 Ian. până la 18 Ian. 1852.

La 11 Ianuarie 1852 s'a făcut trecerea la unire cam a jumătatea satului; a oamenilor lui Braia.

Bercean însă a raționat, că acolo unde a reușit să se hotărăscă pentru unire jumătate de sat, acolo restul vrând nevrând va trebui să cedeze: căci de ce avea cu dânsul 2 comisari și atâția panduri.

76) E. Melik o. c. p. 185, 154.

77) Prin faptul că Italia stabilește inviolabilitatea, implicit neagă exteritorialitatea.

Totuș recurge și personal la trucuri. Și anume: calculând că dacă va câștiga biserica satului, cu ea va atrage la unire și poporul întreg, invită pe neuniți să se învoiască la aceea, că alternativ cu uniții să slujească în biserica rămasă de drept ortodoxă. Int'o asemenea cauză importantă — firește — că forurile parohiale nu puteau să decidă singure în mod valid, totuș uniții păstrează declarația de învoire la slujirea alternativă ce ort. au dat-o mai îndemnați de simțeminte creștinești, mai îndemnați de atitudinea pandurilor, la vederea cărora numai și simțea răcoare poporul, din a căruia memorie încă nu s'au șters scenele din revoluția abia trecută.

Știind însă protopopul Bercean din cătă convingere au trecut jumătatea Ticvaniului-mare la unire s'a temut, că prin slujirea cu rândul în biserică în loc să câștige pe neuniți, va pierde și pe cei amăgiți, s'a hotărât la o lovitură mai aspră și au și dat-o cu ajutorul poliției. Au făcut unirea forțată aproape a întregii comune și s'au înstăpănit singuri pe biserică.

Și anume când la 13 Ian. 1852, emisarul neunit Pavel Nedici a venit la Ticvaniul-mare pentru apărarea ortodoxiei, câțiva puși la cale, dela mijlocul predicii sale încep a huidui, îl lovesc și scot afară din biserică. Intru apărarea lui sigur ca au sărit destui oameni. Poliția însă profită de zarvă, intră pe scenă. Pe Pavel Nedici clasându-l de hulitor al adevărului, al sfântei uniri îl escortează afară din sat. Iar lumea speriată, împreună cu preoții satului este înconjurată de panduri și dusă la locuința lui Bercean. Aci după metodele bine cunoscute și prea dovedite în legătură cu unirea din alte comune — sunt trecuți la unire. Protopopul primește cheile bisericii și gardat de oamenii puterii intră în ea slujind împreună cu preoții Vichentie Popescu, Ioan Popescu și Petru Pascu cari speriați să nu pătească ce a pățit Nedici și să nu le rămâna eventual familiile pe drumuri, s'au lăsat și ei trecuți pe lista uniților.

Bercean precaut, a căutat ca tiraniei comise față de emisarul Nedici să-i dea atribut, de făcută din voia lui Dumnezeu. Și ca să-i fie la îndemână în fața forurilor judecătorești ticluiește un act, după care lui Nedici în predica dela liturgie „tocmai când defaima sfânta unire, deodată ca un fulger candelabru cu lumina aprinsă în cap îi picase“, iar poporul văzând „minunea“ la scos în bătaie afară din biserică.

Minunile însă trăiesc multă vreme în amintirea poporului. Și cum de așa ceva ce a scris Bercean nu se pomeneste nimic, dovadă că aceea nici nu e din domeniul realității.

Fapt este însă că îndrăznitorii de a protesta contra ilegalei proceduri, erau supuși celei mai crâncene prigoane.

Iată de exemplu ce spune Sofronie Drăgan descendent în linie femeiască din familia preoților Pascu, că a pățit înaintașul său Petru Drăgan. Acesta cutezând să-și ridice glasul și a nu se lăsa trecut pe lista uniților; ca să scape teafăr a trebuit să se refugieze și să stea ascuns prin surpinile dela Valea Seacă mai multe zile. Pandurii s'au luat după el călare să-l prindă, necunoscând însă locurile nu l-au găsit.

În 18 Ianuarie 1852 înainte de a părăsi Ticvaniul-mare Bercean și slujbașii statului revăd actele dresate în cauza unirii, le completează și trec pe lista uniților și pe cei rămași încă ne trecuți pe toți din sat afară de preotul invalid Iosif Pasculovici, capelanul Iosif

Popovici și familiile lor precum și familiile Nicolae Stoina, Gheorghe Iova și Martin Iova carii erau sub protecția domnului de pământ (spăiei) Iagodici.

Și așa bietul Petru Drăgan și câți ca el, deși s'au refugiat din sat să nu se unească, totuși reînforși din ascunzători s'au trezit uniți împreună cu familiile lor.

Erau însă uniți numai pe hârtie, în realitate ei se considerau ortodoxi. Resemnându-se că în biserica ort. serveau uniții ei au pus la casa Nr. 400 de astăzi o cruciuliță, au cumpărat clopote, adaptându-o cu un cuvânt trebuințelor slujbelor dumnezeiești, pe cari le sevârșea la început de tot capelanul Iosif Popovici, apoi și preoții Vichentie Popovici și Petre Pascu, carii deșteptați și scuturați de uluială din prilejul zguduitorii din 13 Ian. au revenit la curajul de a se considera ceea ce au fost și a lupta pentru ortodoxie.

Prigoana stăpânitorilor însă nu încetează. Ortodoxii încearcă a reacționa, dar zădarnic. Ei nu sunt lăsați nici în capelă măcar să servească. Preoții mai înainte amintiți sunt amenințați cu scaterarea afară din sat și doi din ei cedând se fac uniți și adevăți Iosif Popovici și Petru Pascu, după cum spune broșura canonicului Brînzeu, care însă nu pomeneste nimic despre ce s'a ales cu Vichentie Popovici. Doar adresa guvernatorului Coronini către consistorul din Vârșeț publicată de Dr. Brînzeu pomeneste că preoții Vichentie Popovici și Petru Pascu „au să fie supuși procedurii disciplinare“.

Petru Pascu revenit la unire, s'a scăpat de această procedură.

(Va urma).

Ș T I R I

A. S. Imperială Arhiducesa Ileana a dat naștere zilele trecute unui băiat sănătos, care a provocat bucurie mare în toată familia. Micul arhiduce a fost botezat cu numele Ștefan, iar ziua botezului s'a transformat într'o adevărată serbătoare populară a Vienei. Naș a fost M. S. Regele nostru Carol II, care însă nefiind catolic n'a putut ține în brațe pe finul său, acesta fiind ținut de exregele Spaniei.

O expoziție religioasă. În capitala Franței are loc o expoziție de istorie religioasă dela edictul de Nantes până la separația Bisericii de Stat. Expoziția s'a deschis în 7 Iunie a. c. și prezintă un deosebit de mare interes. Ea readuce la actualitate problemele religioase în Franța, calificând totodată propaganda temeinică a Francezilor pe orice teren.

Expoziție de pictură a aranjat pictorul D. Rădulescu, Colonelul Comandant al Regimentului nostru de casă 96. S'a deschis în 1 Septembrie până la 1 Octombrie a. c. putând a fi vizitată zilnic între orele 8—13 și 16—22 în localul L. Gutschmied, Caransebeș. Cuprinzând un mănunchi de tablouri admirabile, recomandăm călduros cercetarea ei.

Punerea în circulație a monetei de argint de 100 lei. Ministerul de Finanțe aduce la cunoștință generală că pe ziua de 1 Septembrie a. c. se va pune în circulație, prin Banca Națională a României și sediile sale, moneda de argint a 100 Lei, aparținând statului.

Această monedă va servi la înlocuirea biletelor Bancii Naționale de 100 lei și a monedei metalice de 20 lei cu efigia Marelui Voevod Mihai.

Până la primirea întregii cantități de monedă de argint a 100 lei comandată, biletele Bancii Naționale de 100 lei și moneda de metal de 20 lei cu efigia Marelui Voevod Mihai, vor circula valabil.

Deocamdată, cu începere dela 1 Septembrie a. c. se vor retrage din circulație, de către Banca Națională numai biletele de 100 lei, urmând ca retragerea pieselor de metal de 20 lei cu efigia Marelui Voevod Mihai să se facă la o dată ce se va fixa ulterior.

Expoziție. Intre 7—25 Septembrie a. c. va fi la București o mare expoziție apicolă, avicolă, sericicolă și de industrie casnică. Cei ce vor să participe, să se adreseze camerei agricole.

Cumpăr colecții întregi sau numeri singuratici din „Albina” (Viena), „Luminătorul” (Timișoara), „Tribuna” (Arad), „Drapelul” (Logoj) și „Renașterea” (Caransebeș), în scopul complectării colecțiilor mele defectuoase. Dr. Dimitrie Cioloca, profesor, Caransebeș.

Cărți de Religie

pentru școlile secundare

— aprobate de Sf. Sinod și Ministerul Instrucțiunii publice (Adresa Sf. Sinod din 16 Septembrie 1930, Nr. 603) —

de Dr. P. Barbu și Pr. P. Bizerea

1. *Istoria sfânta a Testamentului Vechiu și Nou*, pentru clasa I. . . . . Lei 30.—
2. *Parabolele și învățăturile Domnului nostru Isus Hristos*, pentru clasa II. . . . . „ 25.—
3. *Istoria Bisericii universale*, pentru clasa III. . . . . „ 30.—

se află la

Tipografia și Librăria Diecezană, Caransebeș.

Immosiere

scrise pe hârtie velină, curat, cetăț,
se găsesc spre vânzare la

Librăria Diecezană

Prețul 150 Lei. — Se pot comanda prin ramburs.

A apărut

No. 47 din „Biblioteca Noastră” din Caransebeș volumul:

„Din istoria Banatului Severin”

— *Batalionul românesc 1768—1775; Regimentul grăniceresc româno-illiric 1775—1833; Regimentul grăniceresc româno-banatic No. 13. 1838—1872; Regimentul de Infanterie No. 43, 1872—1918; —*

scrisă de pâr. CORIOLAN BURACU,
autorul mai multor lucrări istorice bănățene.

Un ex. 10 Lei.

Recomandăm cu toată căldura această lucrare istorică de mare interes pentru cunoașterea trecutului grănicerilor noștri.

Se poate procura dela Librăria Diecezană.

Proprietatea Consiliului eparhiei ort. rom. a Caransebeșului.

VILA DOBOȘAN

DIN BĂILE ERCULANE

Otel cu bun renume aproape de centru. — Apeduct, lumină electrică, serviciu prompt, prețuri moderate. Regiune romantică de o frumusețe rară. — Vila stă oaspeților la dispoziție începând cu 1 Maiu până la sfârșitul lui Octomvrie. — Informațiuni dă:

Administrația „Vilei Doboșan”
din Băile-Erculane.

Aviz!

Primesc spre executare în culori de ulei tot felul de lucrări de artă bisericească ș. a. ripize, prâsnicare, steaguri, mormântul Domnului și tot felul de obiecte bisericești

Prof. Cornel G. Otonoga
pictor
Caransebeș, Str. Ghețării 4.

FABRICA (ATELIER) DE LUMINI A EPARHIEI CARANSEBESULUI

In fabrica (atelier) de lumini, înființată de Consistoriul nostru eparhial, se află de vânzare lumini de ceară curată, în diferite mărimi și grosimi. Recomandăm credincioșilor noștri, ca să-și procure dela această fabrică luminele de ceară curată trebuincioase la diferitele acte religioase: cununii, prasnice, pomene, cazuri de moarte, părăstase, după cum se și cere aceasta de tradiția și cultul bisericii noastre dreptmăritoare.

Luminele se pot procura direct sau dela și prin epitropiile parohiale la

„Librăria Diecezană“ Caransebeș
cu grosul și cu bucata.

Tipografia și Librăria Diecezană Caransebeș.

Este bogat înzestrată și bineasortată cu tot felul de cărți școlare, literare și științifice, requisite școlare și de birou. Execută tot soiul de lucrări tipografice în cel mai scurt timp pe lângă prețuri convenabile. Are un mare depozit de hârtie.

Legătorie proprie.